

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

(повне найменування вищого навчального закладу)

Факультет журналістики, реклами та видавничої справи

(повне найменування інституту/факультету)

Кафедра журналістики, реклами та медіакомунікацій

(повна назва кафедри)

Дипломна робота

на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

на тему: **«“Жіночі” професії: гендерні стереотипи у виборі майбутніх професій» (проблемний нарис)**

«“Female” professions: gender stereotypes in the choice of future professions» (problematic essay)

Виконала: студентка денної форми навчання
спеціальності 061 Журналістика
Бойко Анастасія Віталіївна

Керівник канд.соц.наук, доц. Виставкіна Д. О. _____

Рецензент викл. Нерян С. О.

Рекомендовано до захисту:

Протокол засідання кафедри

№ _____ від _____

Захищено на засіданні ЕК № 1

протокол № _____ від _____

Оцінка _____ / _____ / _____
(за національною шкалою/шкалою ECTS/ бали)

Завідувач кафедри

Голова ЕК

(підпис)

(підпис)

Одеса – 2020

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ГЕНДЕРНОЇ СЕГРЕГАЦІЇ.....	6
1.1. Чоловічі та жіночі професії: теорії історичного поділу.....	6
1.2. Правові аспекти щодо існування «жіночих» професій в Україні.....	9
1.3. Вплив стереотипів на гендерну сегрегацію.....	11
РОЗДІЛ 2. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА.....	16
ВИСНОВКИ.....	20
БІБЛІОГРАФІЯ.....	22
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність дослідження полягає в тому, що кількість жінок, які обіймають «не жіночі» посади, щорічно збільшується. Згідно з даними ООН, жінки сьогодні виконують дві третіх всієї роботи у світі та виробляють близько 45% всього продовольства, проте отримують лише 10% всієї зарплатні та володіють всього 1% нерухомості.

У грудні 2017 року в Україні було відмінено наказ Міністерства охорони здоров'я №256, який передбачав заборону представницям жіночої статі працювати у 458 різних професіях, що були визнані важкими, небезпечними для здоров'я або шкідливими. Тобто, з початку 2018 року українкам дозволили офіційно заробляти на підприємствах, пов'язаних із металургією, сталеварінням, обробкою свинцю, промисловим будівництвом, тощо. Тому, після офіційного скасування переліку заборонених спеціальностей, важливо дослідити вплив гендерних стереотипів у суспільстві на вибір майбутньої професії серед жінок.

В Україні тема «чоловічих» та «жіночих» професій набула популярності через діяльність народного депутата від фракції «Самопоміч» Ірини Суислової. Вона ініціювала кампанію «Жінка може все!» навесні 2017 року. Метою було скасування наказу МОЗ №265.

Новизна дипломної роботи полягає саме в тому, що дослідження проводиться після відміни Наказу МОЗ, коли заборони на певні професії для жінок втратили чинність. Тобто, досліджується вже новий етап боротьби феміністичних груп за свої права.

Мета даного дослідження полягає в тому, щоб з'ясувати, як впливають гендерні стереотипи на вибір майбутньої професії. З цього випливають наступні **завдання**:

1. З'ясувати низку причин виникнення гендерних стереотипів у суспільстві та їх вплив на працевлаштування в Україні.
2. Проаналізувати суб'єктивний бік ситуації через інтерв'ю з жінками, що обіймають «чоловічі», за стереотипами, посади.
3. Виокремити можливі шляхи вирішення конфлікту та з'ясувати, яка стратегія подальших дій феміністично налаштованих груп є оптимальною.

Об'єктом дослідження є гендерні стереотипи, які пов'язані з посадами, що традиційно вважаються «чоловічими». **Предмет дослідження** – це проблеми працевлаштування через статеву приналежність та гендерні стереотипи у суспільстві очима жінок.

Аналіз літератури. На сьогодні, тема висвітлюється такими українськими журналістами, як Наталія Лещенко; Лідія Ткаченко (провідний науковий співробітник Інституту демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи); Інна Ведерникова; Юлія Вовкодав; Тетяна Негода; Олександр Панченко; Ігор Серов; Ірина Сорокіна; Олександра Мітіна. Треба відмітити, що 7 з 9 зазначених авторів є жінки.

За для досягнення поставленої мети використовувалися наступні **методи дослідження**. В основі проблемного нарису лежать 5 інтерв'ю з жінками, що обіймають стереотипно чоловічі посади (Дарина Міндель, Олена Овчар, Владислава Зінкевич, Карина Кованда, Олеся Кульчицька). Також, використовувалися дані, отримані під час моніторингу соцмереж активісток та блогерів (Олена Шевченко, Ірина Сулова, Надія Глушкова).

Окрім цього, використовувався метод спостереження та такі загальнонаукові методи, як аналіз, синтез та індукція.

Робота складається з вступу, теоретичного розділу, пояснювальної записки, висновків та додатку – проблемного нарису.

ВИСНОВКИ

З метою дослідження проблеми впливу гендерних стереотипів у виборі майбутньої професії було опрацьовано достатню кількість теоретичного матеріалу. Використовувалися як іноземні, так і вітчизняні джерела інформації: наукові праці, статті, підручники та посібники для журналістів.

З метою ілюстрації практичної частини роботи та написання проблемного нарису було досліджено особисту думку та ставлення 5 респонденток, жінок, що вже обіймають посади або досі навчаються за фахом, що стереотипно вважається чоловічим (Олеся Кульчицька, Олена Овчар, Дарина Міндель, Владислава Зінкевич, Карина Кованда) шляхом інтерв'ювання. З отриманих даних було виокремлено коментарі для подальшого написання проблемного нарису з метою ілюстрування особистої думки героїнь у тексті.

Під час підготовки дипломного проєкту було виконано всі заплановані етапи без змін.

У ході дослідження вдалося з'ясувати вплив гендерних стереотипів на вибір майбутньої професії серед респонденток та виокремити наступні положення. По-перше, всі 5 проінтерв'ююваних жінок відповіли, що вважають свою спеціальність «чоловічою». Проте, лише 4 з 5 повністю задоволені власним вибором. По-друге, головною проблемою, пов'язаною з гендерними стереотипами, респондентки назвали працевлаштування. Саме на цьому етапі жінки стикаються зі стереотипами, адже жодна не зазначила, що її оточення чи сім'я були проти її вибору. Тому, розуміємо, що на етапі отримання освіти жінки не мають проблем через

приналежність до певної статі. Вони можуть вступити до будь-якого ВНЗ. Труднощі починаються на етапі пошуку роботи, адже кожен роботодавець має власне розуміння того, яким повинен бути кандидат на посаду.

З цього можна зробити висновок, що гендерна сегрегація в Україні скасована на законодавчому рівні, проте ще існує у свідомості. Отже, якщо мати на меті повну відмову від сегрегації за статевою ознакою, то прийняття нових законів чи наказів не поліпшить ситуацію, адже де-юре жінки матимуть право працювати, де хочуть, проте де-факто отримати посаду буде важко через психологічний фактор. Тобто, треба вдаватися не тільки до боротьби на законодавчому рівні, а й на практичному. Потрібно поступово впливати на те, як пересічні громадяни сприймають жінок у суспільстві та на роботі.

БІБЛІОГРАФІЯ

Наукова та навчально-методична література

1. Анкер Р. Теории профессиональной сегрегации по признаку пола: аналитический обзор. Гендер и экономика: мировой опыт и экспертиза российской практики. Москва : ИСЭПН РАН - МЦГИ “Русская панорама”, 2002. 352 с.
2. Гусева О. Внутрішньожанрова типологія нарису. Вісник Книжкової палати. Київ : 2015. С. 49-52.
3. Гусева О. Жанр нарису на рубежі століть у ситуації трансформації соціокультурної парадигми. Держава та регіони. Серія : Соціальні комунікації. Київ : 2014. С. 63-67.
4. Гендерні медійні практики: Навчальний посібник із гендерної рівності та недискримінації для студентів вищих навчальних закладів / Колектив авторів. Київ : 2014. 206 с.
5. ИМПЭ им А. С. Грибоедова Очеркистика. Навчальний посібник. URL: <https://studfile.net/preview/1667768/page:4/> (дата звернення : 30.03.2020).
6. Кабінет міністрів України Наказ «Про визнання таким, що втратив чинність, наказу Міністерства охорони здоров'я України від 29 грудня 1993 року № 256» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1508-17> (дата звернення : 29.03.2020).
7. Кабінет міністрів України Наказ «Про затвердження Переліку важких робіт та робіт із шкідливими і небезпечними умовами праці, на яких забороняється застосування праці жінок (ДНАОП

- 0.03-8.08-93)» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0051-94>
(дата звернення : 29.03.2020).
8. Куракин Д. Наш вектор развития лежит в духе западных обществ
URL: <https://lenta.ru/articles/2015/09/26/neravenstvo/> (дата звернення :
22.04.2020).
 9. Максимович Л. Гендерний аудит для громадських організацій.
Посібник. 1 вид. Львів : 2019. 64 с.
 10. Марценюк Т. Інтеграція гендерної складової в аналітичні матеріали.
МФ «Відродження». Київ : 2019. 28 с.
 11. Пузиренко Я. Гендерна чутливість як чинник впливу на
функціонування агентивно-професійної номінації жінок. Наукові
записки Національного університету «Острозька академія». Серія
«Гендерні дослідження». Вип. 3. Київ : 2017. С. 89-99.
 12. Скиндер Н. Стереотипы в сфере занятости как причина гендерной
сегрегации URL: [http://www.gender.cawater-info.net/publications
/pdf/skinder.pdf](http://www.gender.cawater-info.net/publications/pdf/skinder.pdf). (дата звернення : 01.04.2020).
 13. Стефаненко Т. Этнический стереотип - это не всегда нечто
отрицательное URL: [https://www.gumilev-center.ru/
ethniceskijj-stereotip-ehto-ne-vsegda-nechto-otricatelnoe/](https://www.gumilev-center.ru/ethniceskijj-stereotip-ehto-ne-vsegda-nechto-otricatelnoe/). (дата
звернення : 05.04.2020).
 14. Тертичний О. Жанри періодичної преси. Навчальний посібник. URL:
[http://osvita.125mb.com/janryi-periodicheskoy-pechati-uchebnoe-posobie
.html](http://osvita.125mb.com/janryi-periodicheskoy-pechati-uchebnoe-posobie.html) (дата звернення : 30.03.2020).